

რეზიუმე

IT სისტემები თანამედროვე ეკონომიკის განუყოფელი ნაწილი გახდა. ამ სფეროს განვითარებამ მნიშვნელოვანი წილი შეიტანა ეკონომიკის გლობალიზაციაში, კავშირების გამყარებაში და ინფორმაციის სწრაფ გაცვლაში, რაც თავისთავად შეეხო თანამედროვე ეკონომიკის ყველა სფეროს. აუდიტშიც, როგორც თანამედროვე ეკონომიკის ერთ ერთი ინსტიტუტი აქტიურად დაიწყო ინფორმაციული ტექნოლოგიების განვითარება და გამოყენება როგორც აუდიტის ჩატარების პროცესში ასევე შედეგების შეფასებისას. აუდიტის განვითარების და ბუღალტრული აღრიცხვის გაუმჯობესებისთვის აუცილებელია ახალი ინფორმაციული ტექნოლოგიების შემუშავება და განვითარება რაც ხელს შეუწყობს ამ სფეროს განვითარებას და არსებული ხარვეზების აღმოფხვრას.

საკვანძო სიტყვები: IT სიტემა, შიდა აუდიტი, ელექტრონული საბუთები.

Роль информационных технологий в аудиторской деятельности

Георгий Сулашвили,
Жанна Габараеви

Резюме

IT системы стало неотъемлемой частью современной экономики. Развитие этой сферы ускорило процессы глобализации в экономике, налаживание связей, быстрый обмен информацией и т.д. Аудит как неотъемлемая часть современной экономики начала активно использовать компьютерные технологии как в процессе проведения аудита, так и на завершающем этапе. Для развития аудита и бухгалтерской отчетности необходимо создавать и развивать компьютерные программы, благодаря которым улучшится финансовая отчетность хозяйственных субъектов.

შესავალი

საქართველოს ეკონომიკის რეფორმირებამ გამოიწვია ახალი ეკონომიკის ინსტიტუტების შექმნა და განვითარება, რომელიც აქტიურ მონაწილეობას იღებს და არეგულირებს სამეურნეო და სამეცნარეო სუბიექტების ურთიერთობას. ამ ინსტიტუტებს შო-

რის მნიშვნელოვანი როლი უნდა დაიკავოს აუდიტმა, რომელიც არის საბაზრო ურთიერთობების განუყოფელი ნაწილი. საქართველოში აუდიტორული საქმიანობის განვითარებამ ცხადყო რომ შეუძლებელია გადმოტანილ იქნას პირდაპირ კაპიტალისტური ქვეყნებში გამოყენებული აუდიტის ჩატარების მეთოდოლოგია პოსტსაბჭოთა რეორგანიზაციის პირობებში მყოფ ეკონომიკის პირობებში. ამიტომ საქართველოში აქტიურად მიმდინარეობს მუშაობა აუდიტორული საქმიანობის კონცეფციაზე და სტანდარტების შემუშავებაზე საქართველოს კანონმდებლობის გათვალისწინებით.

ძირითადი ნაწილი

აუდიტი თანამედროვე ეკონომიკის განუყოფელ და მნიშვნელოვან ელემენტს წარმოადგენს, რომელიც გვევლინება სახელმწიფოებრივი მართვის ელემენტად. მისი ფორმა კი განისაზღვრება არამარტო სახელმწიფოებრივი, არამედ არასახელმწიფოებრივი კონტროლის სახით. კონტროლი ეს არის გადანე-ვეტილების მიღების ნებისმიერი პროცესისათვის აუცილებელი და დასკვნითი ეტაპი. იგი აღიარებულია მეთოდად, რომელიც უზრუნველყოფს მართვის სტრუქტურების მიერ დასახული მიზნების განხორციელებას, ეკონომიკური რესურსების გამოყენების გაუმჯობესების მიმართულების დადგენას, ნაკლოვანებებისა და დარღვევების გამოვლენას და მათი შედეგების კორექტირებას. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია მისი როლი ორგანიზაციის წარმატებით ფუნქციონირებაში. იგი შესაძლოა განვიხილოთ, როგორც მმართველობითი ფუნქციის წარმატებით განხორციელების აუცილებელი პირობა. აღსანიშნავია, რომ კონტროლი ეს არის დამოუკიდებელი ფუნქცია, რომლის მეშვეობითაც ხორციელდება ობიექტის ფუნქციონირების პროცესისა და მასთან დაკავშირებული გადანევეტილებების შესაბამისობის შემოწმება. კონტროლის მთავარი კრიტერიუმია ის, რომ იგი ხორციელდება ერთიანი პრინციპის საფუძველზე, რომელიც მისაღებია კონტროლის ყველა სუბიექტისათვის, მათი ინტერესებისა და საქმიანობის მასშტაბების მიუხედავად. კონტროლის ღონისძიებები არის ჩამოყალიბებული პროცედურები, რომელიც ხორციელდება მართვის ყველა დონეზე. კონტროლის ღონისძიებები მიმართული უნდა იყოს რისკების მინიმუმამდე დაყვანისკენ და ამასთან ერთად - ეფექტიანად. კონტროლის ღონისძიებები ეფექტიანად ჩაითვლება იმ შემთხვევაში, თუ იგი არის: შესაბამისი, თანმიმდევრულად განხორციელებადი, სრულყოფილი, დანახარჯების თვალსაზრისით ეფექ-

ტიანი და კონტროლის მიზნებთან უშუალოდ დაკავშირებული. ჩამოყალიბებულია კონტროლის ორგანიზების შემდეგი სტრუქტურა:

- სახელმწიფო კონტროლი,
- უწყებრივი კონტროლი,
- შიდასამეურნეო კონტროლი,
- დამოუკიდებელი არაუწყებრივი კონტროლი,
- როგორც კონტროლის ორგანიზების სტრუქტურად ჩანს, იგი ფართო ცნებაა და მოიცავს სახელმწიფო, სამეურნეო-ეკონომიკური და საზოგადოებრივი საქმიანობის ყველა მხარეს. შიდა კონტროლის აუცილებლობა და სრულყოფა განპირობებულია გამომდინარე იქიდან, რომ კონტროლის სისტემის დანერგვით ორგანიზაცია უზრუნველყოფს რისკების მართვას, მის მინიმიზებასა და შესაბამისად მიზნების მიღწევას, რაც თავის მხრივ გამოიხატება რესურსების ეფექტურად, ეფექტიანად და რაციონალურად გამოყენებაში, რაც საბოლოო ჯამში ზრდის მწარმოებლურობას და ზეგავლენას ახდენს ორგანიზაციის წარმატებით ფუნქციონირებაზე. შიდა კონტროლის სისტემის დანერგვასა და განვითარებას მნიშვნელოვანი როლი აკისრია სახელმწიფო მართვის სისტემაში. შიდა კონტროლი, რომელიც შიდა აუდიტის ფორმით ვლინდება საჯარო სექტორში, სისტემატიზებული, დისციპლინური მიდგომით აფასებს და აუმჯობესებს რისკის მართვის, კონტროლისა და მმართველობითი პროცესის ეფექტიანობას და მიმართულია დანესებულების ამოცანების სრულყოფილად შესრულებისაკენ. შიდა აუდიტის საქმიანობა მოიცავს: შიდა კონტროლის მონიტორინგს, ფინანსური და საოპერაციო ინფორმაციის შემოწმებას, საოპერაციო საქმიანობის განხილვას, კანონმდებლობასთან შესაბამისობის განხილვას, რისკის მართვას, მმართველობას.

ძირითადი მიზანი აღნიშნული კონცეფციის განვითარების არის ფუქციონალური აუდიტის შექმნა, რომელიც პასუხობს თანამედროვე ეკონომიკის მოთხოვნებს, აუდიტის მეთოდების დახვეწას და შესაბამისობაში მოყვანას საერთაშორისო სტანდარტებთან.

შიდა აუდიტის მნიშვნელობა იქიდანაც ჩანს, რომ იგი არა მხოლოდ ფინანსურს, არამედ შესაბამისობის, სისტემურს, ეფექტიანობისა და ინფორმაციული ტექნოლოგიების კუთხით შემოწმებას და შესაბამისი რეკომენდაციების გაცემას გულისხმობს. შესაბამისად, შიდა აუდიტის განხორციელების დროს ხდება - ობიექტის ბუღალტრული აღრიცხვისა და ფინანსური ანგარიშგების შემოწმება საქართველოს კანონმდებლობასთან და სტანდარტებთან მათი შესაბამისობის დადგენით მიზნით (ფინანსური აუდიტი); სახელმწიფო სახსრების, სახელმწიფო სხვა მატერიალური ფასეულობების, სახელმწიფო ქონებრივი ღირებულებების არამატერიალური სიკეთეების ხარჯვის, გამოყენების, მართვისა და დაცვის კანონიერებისა და მიზნობრიობის შესწავლა და ანალიზი (შესაბამისობის აუდიტი); სახელმწიფო პროგრამების შედგენის, საინვესტიციო, ფინანსური, ადამიანური,

მატერიალური და სხვა რესურსების გამოყენებისა და მართვის სფეროში განხორციელებული საქმიანობისა და მიღებული გადაწყვეტილებების ეკონომიურობის, ეფექტიანობისა და პროდუქტიულობის ანალიზი და შეფასება (ეფექტიანობის აუდიტი); ფინანსური მართვისა და კონტროლის სისტემის ადეკვატურობისა და ეფექტიანობის შეფასება (სისტემური აუდიტი); ინფორმაციული ტექნოლოგიების ადეკვატურობისა და სისტემის უსაფრთხოების დაცულობის შემოწმება და შეფასება სისტემის კონფიდენციალურობის, მთლიანობისა და ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის მიზნით. აღნიშნული სახის აუდიტი და შესაბამისი რეკომენდაციები ორგანიზაციას საშუალებას აძლევს პრაქტიკაში დანერგილი ინფორმაციული ტექნოლოგიები არ იყოს საფრთხის შემცველი და რისკის ქვეშ არ აყენებდეს ორგანიზაციის საქმიანობას (ინფორმაციული ტექნოლოგიების აუდიტი).

სახელმწიფო აუდიტის სამსახური სერიოზულ ნაბიჯებს დგამს ამ სფეროს განსავითარებლად.

აღნიშნული სტრატეგიის ფარგლებში სასა—ის მიზანს წარმოადგენს ის აუდიტის ჩასატარებლად აუცილებელი ელექტრონული სისტემის დანერგვა და განვითარება სათანადო ტექნიკური ინფრასტრუქტურის ბაზის შექმნით, რაც გულისხმობს შესაბამისი პროგრამული ლიცენზიებისა და მათი დანერგვისათვის საჭირო სერვისების შეძენას. აუდიტის განვითარების გეგმა მოიცავს COBIT—ისა და CAATs—ის აუდიტორული პროგრამების ლიცენზირებული ვერსიების მოპოვებას, ამასთანავე, დაგეგმილია IT აუდიტისათვის საჭირო პროგრამული ბაზის შექმნა. თანამედროვე ტექნოლოგიური მიღწევების ინტეგრაცია ორგანიზაციაში ხელს შეუწყობს საჯარო სექტორის ელექტრონულ სისტემებში თაღლითობისა და არასწორი მართვის საკითხების დროულ იდენტიფიცირებას. გარდა ამისა, სტრატეგიის ფარგლებში დაგეგმილია აუდიტორებისათვის სრულყოფილი მატერიალურ—ტექნიკური ინფრასტრუქტურის შექმნასა და შემდგომი განვითარება. ამ მიმართულებით მნიშვნელოვან საკითხს წარმოადგენს აუდიტის ობიექტებიდან მიღებული ინფორმაციის მოპოვების, ანალიზისა და შენახვისათვის აუცილებელი ტექნიკური საშუალებების არსებობა ორგანიზაციაში, რათა უზრუნველყოფილ იქნას, როგორც მონაცემთა მოძრაობისა და შენახვის უსაფრთხოება, ასევე, მათი ანალიზისა და დამუშავების პროცესის სისწრაფე.

სახელმწიფო აუდიტის სამსახური თავისი მანდატისა და არსებული რესურსების გათვალისწინებით გეგმავს აქტიურ თანამშრომლობას სახელმწიფო და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან, რითაც წვლილს შეიტანს როგორც არსებული გამოწვევების დაძლევაში, ასევე, ორგანიზაციულ ზრდასა და განვითარებას. აღნიშნული მიზნის ფარგლებში უპირველეს ამოცანას წარმოადგენს INTOSAI-ს WGITA-ს (IT აუდიტის განვითარების მხარდამჭერი ჯგუფი) გაერთიანებაში გაწევრიანება. აღნიშნული ჯგუფი წარმოადგენს უმაღლესი აუდიტორული ორგანოების

საერთაშორისო ორგანიზაციის მეორ ჩამოყალიბებულ ჯგუფს, რომლის მიზანია IT აუდიტის განვითარება და ინოვაციების დანერგვა. აღნიშნულ ჯგუფში ინტეგრაცია სას—ს მსოფლიოს წამყვანი აუდიტორული ოფისების თანამედროვე და პრაქტიკული გამოცდილების გაზიარების შესაძლებლობას მისცემს. ამასთანავე, აუდიტის განვითარების მიზანია IT აუდიტის სფეროს განვითარებაში წვლილის შეტანა საერთაშორისო კონფერენციებსა და შეხვედრებში მონაწილეობის გზით. სას—ის მიზანია, ხელი შეუწყოს სახელმწიფოს საინფორმაციო ტექნოლოგიური სისტემების განვითარებას, რისთვისაც პირველ ეტაპზე დაგეგმილია IT კითხვარების შემუშავება. აღნიშნული კითხვარები შესაძლებელს გახდის საჯარო სექტორში არსებული IT გარემოს, გამონეგებისა და რისკების იდენტიფიცირებას. ამასთანავე, კითხვარები საშუალებას მისცემს სას—ს ფინანსური, შესაბამისობის, ან ეფექტიანობის აუდიტის ჩატარების პროცესშივე მოახდინ უწყებებში არსებული IT გარემოს ზოგადი შესწავლა, რისკების იდენტიფიცირება და შემდგომი აუდიტის შესაბამისი მიმართულებით დაგეგმვა. გარდა ამისა, გარემოს ანალიზისა და რისკების იდენტიფიცირების შემდგომ სახელმწიფო აუდიტის სამსახური ერთი მხრივ, ხელს შეუწყობს საჯარო სექტორის ანგარიშვალდებულების ზრდას, ხოლო, მეორე მხრივ, საშუალებას მისცემს სას—ს მუდმივი მონიტორინგის გზით მოახდინოს არსებული რისკების განეიტრალება და შესაძლო საფრთხეების პრევენცია. საჯარო ფინანსების მართვის სფეროში ანგარიშვალდებულებისა და გამჭვირვალობის უზრუნველსაყოფად, სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის ერთ—ერთი მიზანია სახელმწიფო უწყებებში IT ინოვაციებისა შემუშავებისა და დანერგვის პროცესის მხარდაჭერა. ამ მიმართულებით სამსახურის ამოცანას წარმოადგენს აღნიშნული ინოვაციებისა და ახალი სერვისების უსაფრთხოებისა და ეფექტიანობის შესახებ გამართულ კონსულტაციებში მონაწილეობა და საერთაშორისო პარტნიორ ორგანიზაციებთან თანამშრომლობით დაგროვილი გამოცდილებისა და ცოდნის გაზიარება.

დასკვნა

IT სისტემების განვითარებამ ხელი შეუწყო საინფორმაციო ტექნოლოგიების გამოყენება ბუღალტრული აღრიცხვის სისტემებში, რაც გამოიწვია აუდიტის ჩატარებისას საინფორმაციო სისტემების გამოყენების აუცილებლობა. სახელმწიფო აუდიტის სამსახური მნიშვნელოვან ნაბიჯებს დგამს ამ სფეროს განსავითარებლად რაც დადებითად აისახება აუდიტის ჩატარების ხარისხზე. ელექტრონული დოკუმენტბრუნვაზე გადასვლა და ელექტრონული სერვისების განვითარებამ აუცილებელი გახდა აუდიტორების მიერ საინფორმაციო ტექნოლოგიების გამოყენება, რაც არსებითად ზრდის აუდიტის ხარისხს და ამცირებს აუდიტორულ რისკებს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- 1) http://sao.ge/files/chvens_shesaxeb/IT-strategy.pdf
- 2) Rs.ge
- 3) Федорова, Г.В. Информационные технологии Москва 2008
- 4) <http://gaap.ru/articles/Sushnost-i-rol-auditorskih-uslug/>
- 5) Международные стандарты аудита/Под ред. Ж.А. Кеворковой. – М.: Юрайт, 2014. – 464 с. – ISBN 978-5-9916-3086-3.